

following features. Face coarsely punctured, also the surface of the frontal ridge. Anterior margin of pronotum entire, not incised in the middle; median keel distinctly lower, in profile straight throughout. Elytra and wings shorter, not reaching the top of hind femur, elytron with the margins narrowing from the basal third apically, apex narrowly rounded. Prosternal spine more cylindrical, apex obtusely pointed. Metasternal lobes in the female distinctly more separated.

♂ : Supra analplate longer as broad, margins slightly narrowing posteriorly, posterior margin on both sides incised, with in the middle a triangular projection; surface at the base on both sides with a rounded elevation and a short basal median sulcus. Cercus laterally compressed, triangular, at the apex slightly bent upwards and inwards, apex obtusely pointed; lower margin somewhat thickened. Subgenital plate short, curved upwards, apex obtusely pointed.

Coloration about as in *isolata*; elytra without spots, wings hyalinous. (Fig. 1).

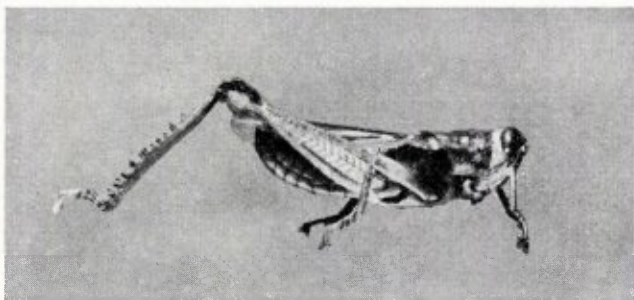

Fig. 1. *Valanga uvarovia* nov. sp. ♂ Type.

	♂	♀
Length of body	29 mm	35 mm
" " pronotum	8 "	9 "
" " elytron	22 "	22 "
" " hind femur	19 "	21 "
Locality: New Caledonia (Mare), 1 ♂, 2 ♀. Type ♂, Mus. d'Hist. Nat. Paris.		

Wordt vervolgd.

¹⁾ In honour of Mr. B. P. Uvarov, who contributed much to the knowledge of the *Valanga* species.

BOEKBESPREKING

Apen, schedels en mensen. De ontwikkeling van oermens tot toekomstmens, door Roy Chapman Andrews, vertaald onder toezicht van Dr P. Marks. 235 blz. Nijgh % van Dittmar, Den Haag 1952. Prijs geb. f 12,50.

Toen ik dit boek ter recensie kreeg, dacht ik aan een tweede druk, want de belangstelling voor dergelijke boeken is groot. Toch was dat niet het geval. Ik kan twee jaar na het verschijnen met een korte bespreking volstaan. Schr. is voortdurend in contact geweest met de autoriteiten op het gebied, dat het boek bestrijkt, en daardoor in staat gesteld de vondsten op wetenschappelijk verantwoorde wijze te bespreken. Wanneer hij echter zich begeeft op het gebied van de afstammingsleer en al, wat daarmee samenhangt, laat hij zijn fantasie ruim spel en verlaat hij het pad der wetenschap. Ik geloof, dat schr. daar zelf van overtuigd is. Zo leze men het hoofdstuk over de geleidelijke ontwikkeling van *Dryopithecus* tot mens met een korreltje zout en laat men de stellige bewering omtrent de polygenetische oorsprong van het mensdom geheel voor rekening van de schr. De tabel van de IJstijd-mensen is niet geheel en al in overeenstemming met de feiten noch met de tekst. Het dramatische hoofdstuk van de Piltdown-mens zal nog wel een verlengstuk krijgen in een tweede editie, gezien de sensationele berichten over de vervalsing van de onderkaak.

K.

Die freilebenden Nagetiere Deutschlands und der Nachbarländer, von Dr Enra Mohr. Dritte Auflage. VEB Gustav Fischer Verlag, Jena, 1954. IX, 212 blz., 200 afb. Prijs geb. DM 13.80.

Een boek, waarvan de tweede druk in twee jaren is uitverkocht, heeft geen aanbeveling nodig; het heeft zijn plaats veroverd. Dit werk beoogt voornamelijk de onderzoekers behulpzaam te zijn bij het determineren van hele dieren, schedels, tanden en sporen, zoals duidelijk blijkt uit de titels van de hoofdstukken, maar daarnaast geeft het tal van interessante bijzonderheden over de levensgewoonten van de knaagdieren. Bijzonder lezenswaard is ook het hoofdstuk over de muiszenplagen.

Op twee zaken wil ik nog de aandacht vestigen. Schr. neemt in deze uitgave de systematiek van de knaagdieren over, zoals deze is ingevoerd door Ellerman (1947), nl. de verdeling van de knaagdieren in twee zelfstandige orden: *Lagomorpha* (Haasachtigen) en *Rodentia* (Knaagdieren s. str.) i. pl. v. de oude indeling van de *Rodentia* (Knaagdieren s. l.) in twee onderorden, de *Duplici-* en *Simplicidentata*. Wat het ontstaan van de rattenkoningen betreft, wijst schr. op het feit, dat het meermalen voorkomt, dat pas geboren knaagdieren nog verbonden zijn door de navelstrengen. Wanneer dat zo enkele dagen blijft, kan er reeds een onontwarbaar staartkluw ontstaan. De idee is echter niet geheel nieuw, want J. C. van der Meer Mohr wijst reeds op deze mogelijkheid als uitzonderingsgeval (*Treubia* V 4, April 1924, blz. 377). Rattenkoningen komen voor bij ratten, huis- en veldmuizen, en ook bij het eekhoorntje.

Het voorlaatste hoofdstuk behandelt de ectoparasieten (met uitvoerige tabellen) en een uitgebreide literatuurlijst sluit dit fraai geïllustreerde boek.

K.

Insecten een fantastische wereld door Albro Gaul, vertaald door Rinke Tolman. Uitg. Nijgh & Van Ditmar N.V., Den Haag, Geb. f 8,50.

Het kan niet anders dan gelukkig genoemd worden, indien een werk verschijnt, zij het dan vertaald uit het Amerikaans, dat de leek kan inleiden in de werkelijk fantastische wereld der insecten. De insecten, deze „minst geachte schepselen Gods", zoals indertijd Sepp in zijn prachtig werk over vlinders ze noemde, verdienen inderdaad, dat ook de niet kenner iets verteld krijgt van hun levenswijze. Dit is het doel, dat de schrijver zich gesteld had en dat hij wil bereiken in dit werk. Het geheel is verdeeld in 16 hoofdstukken, die als zovele facetten de belangstellende wil inleiden in de biologische betekenis van het insect en zich derhalve bezighouden met de zeer gevarieerde levensgeschiedenis der insecten. Het werk is geschreven voor Noord Amerikaanse landgenoten en behandelt daarom ook de in dit land voorkomende soorten. Dit is tot zekere hoogte jammer, maar vele aldaar voorkomende insecten komen in nauw verwante soorten ook hier voor, alhoewel het niet juist is te generaliseren. Bij het doorlezen van de verschillende hoofdstukken blijkt, dat de schrijver deze evenwichtig heeft weten te verdelen. Hij begint met de betekenis van de insecten voor de mens en voor de natuur. Zonder insecten zou het leven hier op aarde er heel anders uitzien, want ondanks het feit, dat verschillende insecten als overbrengers van ziekten voor mens en dier het evenwicht in de natuur wel eens dreigen te ondermijnen, staat, dat zij in hun geheel genomen juist dit evenwicht weten te bewaren. De andere hoofdstukken behandelen achtereenvolgens de groei, de zintuigen, de dikwijls zeer ingewikkelde levenswijze, hun instinct, voortplanting, hun grote macht waardoor zij zich tot plagen kunnen ontwikkelen tengevolge van hun geweldig voortplantingsvermogen, de insectengemeenschappen en nog verschillende andere facetten. Ook voor de kunstzinnige mens, dié vormen en kleuren wil bewonderen, geven de insecten voorbeelden te over. De schrijver weet hierover boeiend en met kennis van zaken te schrijven, maar begaat de fout dikwijls te veel een „menselijk inzicht" aan de insecten toe te schrijven, omdat hij het begrip intellect en instinct met elkaar verwart. Vele voorbeelden zijn hiervoor aan te halen b.v. door te spreken van „slimheid", „afwijzende houding aannemen", „kieskeurig zijn" en anderen. Vooral het laatste hoofdstuk is in dit opzicht een mislukking. Het geheel is versierd met 35 platen naar fotografische opnamen, die allen zeer goed zijn gereproduceerd, maar waarbij de namen van de soorten in het algemeen zijn aangeduid in plaats van de officiële naam. Dit is erg jammer, omdat de reproducties zo goed zijn uitgevallen. Bij het doorlezen trof mij (p. 40) een beschrijving, die wat verwarrend is en niet geheel juist. De krekels, waarover gesproken wordt, kunnen met hun cerci wel bodemtrillingen waarnemen, maar bezitten een normaal gehoororgaan in de voorschouwen, zodat het niet erg aannemelijk is dat zij met hun cerci ook zouden kun-

nen horen. De vertaling is van Rinke Tolman, het geheel is vrij vlot en leesbaar vertaald, soms is de stijl van de schrijver wel eens te letterlijk gevolgd. Het werk is overigens keurig verzorgd, goed papier en een handig formaat. Het verdient zeker aanbeveling voor de ontwikkelde leek, dit werk aan te schaffen, het een beetje kritisch te lezen wat betreft de anthropolomorfie inzichten van de schrijver, terwijl hij met veel belangstelling zal kennis maken met deze, inderdaad zeer fantastische wereld.

W.

Geneeskruiden. Dl II. Van onkruid tot Geneesmiddel, door W. F. Daems. N.V. Uitg. Littera scripta manet. Joppe (G.)

Het lijkt ons toe, dat dit nieuwe deeltje in de bekende serie Natuurwetenschappelijke Handboeken de aandacht van vele lezers van ons Maandblad verdient. De schrijver handelt hierin nl. over een 150-tal wilde plantensoorten, die tevens als geneeskruid worden gebruikt. Ze worden ook alle afgebeeld op gekleurde platen, die wel niet feilloos maar toch voor het doel zeker geschikt zijn. En aangezien boeken met gekleurde afbeeldingen van wilde flora in ons land (afgezien van de bekende Verkade-albums) vrijwel niet bestaan, zal reeds daarom dit boekje met graagte ter hand worden genomen. Dat bleek me overigens ook al zo te zijn op de hoogste klassen van een Middelbare School.

De keuze der planten is natuurlijk uit botanisch oogpunt nogal willekeurig, maar er zijn veel bekenden onder, waarvan men met verrassing hoort, dat dit een geneeskruid is. Apotheker Daems is op dit terrein deskundig, en geeft dan ook die soorten, waarvan de geneeskrachtige werking vaststaat of zeer waarschijnlijk is. In alfabetische volgorde worden de planten alle beschreven, met een afleiding van de naam (gegevens die men in een flora niet vindt!), bloeitijd, gebruik als geneesmiddel, bereiding van het middel, dosering en recept, en tenslotte iets over de historie van dit middel en plaats in de folklore. Hierdoor vormt dit boekje tevens voor de beschreven soorten een goede aanvulling op de gebruikelijke flora's.

In dit verband van belang is ook het hoofdstuk over de bereiding van plantaardige geneesmiddelen, en wat daarna wordt medegedeeld over de werkzame bestanddelen hierin. Hierop volgen dan aanwijzingen over het kweken van keukenkruiden en het bereiden van compost-mest. Dan vertelt schr. iets over beroemde geneeskruidkundigen en hun werken, waaruit hij ook bij de beschrijving der soorten heeft geput; dit gebeurde deels door het citeren uit handschriften, die niet zijn uitgegeven, wat zeker de waarde van dit boek verhoogt.

Achterin staat het nodige over het inzamelen en verder verwerken der kruiden tot geneesmiddel, met aansluitend een lijst van 200 recepten. Bij de richtlijnen voor het inzamelen lezen we met instemming de opmerkingen, dat men nooit van een standplaats alle planten moet meenemen, omdat anders de voortplanting wordt verhinderd; dat men verder struiken zoveel mogelijk moet ontzien. Het boekje sluit hierna met enkele nuttige tabellen en lijsten.

Ook botanisch gezien is dit boekje verantwoord; alleen wijzen we er op dat het verwarrend is om Pim-

pinella saxifraga L. aan te duiden door „kleine Pimpernel”, omdat deze naam al in gebruik is voor *Sanguisorba minor* (*Poterium sanguisorba* L.). Beter is de ook genoemde inlandse naam „Kleine Bevernel”.

Het formaat is handig om mee te nemen, en de prijs voor zulk een uitgave niet te hoog (f 7.90). We wensen dit aardige boek veel succes toe!

Dr. M. Bruna.

Vogelboek door Kerst Zwart, bewerkt door J. E. Sluifers en J. G. Th. van Nes, 5e druk, Uitg. W. J. Thieme en Cie. Zutphen, Prijs geb. f 8.50.

De schrijvers hebben hun best gedaan het bekende *Vogelboek* van Kerst Zwart te vernieuwen en „in overeenstemming met de huidige kennis van onze vogelwereld” te brengen. Over 't algemeen zijn ze daar ook in geslaagd en op menige plaats is te merken, dat ze ook de nieuwere literatuur ijverig geraadpleegd hebben. Ook „recente” aanwinsten als witwangstern, witvleugelstern, Turkse tortel zijn niet vergeten. Het boek geeft in telegramstijl een beschrijving en bijzonderheden van 278 soorten, waarvan er echter met behulp van de voorin afgedrukte „vogellijst” slechts een 115-tal te „bepalen” zijn. Hoe men met de andere klaar moet komen blijft enigszins duister. Zoals de schrijvers zelf in hun voorbericht zeggen is het werkje in hoofdzaak er inderdaad — althans wat de zangvogels betreft — bestemd voor de „pasbeginnende vogelaar”. Die kan veel nut van hebben, niet in 't minst door de meestal duidelijke gekleurde afbeeldingen. Jammer genoeg kunnen we dit niet zeggen voor alle groepen: eenden, ganzen, plevieren, stelt- en strandlopers, meeuwen en sternjes komen er, wat de afbeeldingen betreft wel zéér karig af.

De afbeelding op plaat 5 No. 12 stelt niet, zoals de schrijvers menen een klapekster voor, maar is een zeer duidelijke afbeelding van de kleine klauwier en het begin van hun beschrijving van de klapekster klopt evenmin.

M.

Dertig jaar onder de aarde, door Norbert Casteret. Trente ans sous terre, vertaald door J. E. Kliphuis. Uitg. J. H. Bussy, Amsterdam. Geb. f 6.90.

Enige jaren geleden was de schr. van dit boek uitgenodigd voor een spreekbeurt op onze vergadering. Dit is toen niet kunnen doorgaan, doch wie zich schadeloos wil stellen, leze dit boek. Schr. werpt een terugblik op zijn leven, dat hij voor een groot gedeelte heeft doorgebracht in de onderaardse grotten van de Pyre-naën. Als twaalfjarige jongen begon hij „het spel”. Ja, toen was het nog spel en avontuur, maar het is uitgegroeid tot een groots opgezette wetenschappelijke arbeid. Grote verdiensten heeft schr. voor de wetenschap; voor de geologie, de praehistorie en zelfs voor de economie. Door nauwkeurig de loop van een onderaardse rivier te bepalen, heeft hij aanwijzingen kunnen geven, die leidden tot het bouwen van een tunnel naar de onderaardse krachtbron van de elektrische centrale. Stond men in den beginne wellicht ietwat sceptisch tegenover schr., verkenningstochten onder de grond, de mannen van de wetenschap toonden weldra hun belangstelling en steunden hem op alle mogelijke wijzen. Dat de schr. van „Une vie de chauve-souris”

het „wonderlijke volkje” der vleermuizen niet kon vergeten, spreekt haast vanzelf (laatste hoofdstuk).

K.

Die Evolution der Organismen; Ergebnisse und Probleme der Abstammungslehre; onder redactie van Gerhard Heberer; 2e vermeerderde druk. Gustav Fischer, Stuttgart; 1—4e aflevering, 1954.

Wie populaire boeken over biologie leest, moet wel vaak de indruk krijgen, dat de evolutiehypothese al een hele tijd geleden definitief bewezen is en dat de biologen hun aandacht momenteel aan andere, meer praktische, problemen wijden. Niets is minder waar dan dit laatste. Er valt de laatste decennia, met name in de Verenigde Staten, een opleving te constateren van de kritische, wetenschappelijke belangstelling voor het evolutievraagstuk, dat vanuit verschillende nieuwe gezichtspunten wordt benaderd.

Dat men zich ook van Duitse zijde hierbij niet onbetuigd laat, bewijst het verschijnen van een tweede, geheel omgewerkte, druk van het standaardwerk „Die Evolution der Organismen”, dat onder leiding van prof. Heberer uit Göttingen door een twintigtal specialisten bewerkt wordt. Van de zes afleveringen zijn er vier gereed, die samen reeds 856 pagina's beslaan en 60 Mark kosten.

Men kan dit boek onmogelijk populair noemen; zelfs onder de biologen van professie zullen er weinigen zijn, die alle hoofdstukken zonder moeite zullen kunnen lezen. Elk hoofdstuk is een monographie, waarin zich een vakman tot vaklieden richt. Als overzichts- en naslagwerk over de moderne problematiek van de evolutie is het echter voortreffelijk; nergens vindt men zoveel van de allernieuwste gegevens bijeen; een enorm aantal literatuuropgaven effent de weg tot verdere studie.

Het is ondoenlijk, in kort bestek de inhoud van dit boek weer te geven, laat staan kritisch te bespreken. Wij doen een greep. Zimmermann geeft in het hoofdstuk „Die Methoden der Phylogenetik” een overzicht van het ontstaan van de evolutiegedachte, van de gangbare bewijsvoering en van de methoden, waarmee men afstammingsproblemen pleegt te bestuderen. Rüger bespreekt op heldere wijze de geologische tijdsbepaling, Weigelt de palaeontologische methoden van onderzoek. Mägdelfrau geeft de geschiedenis van het plantenrijk, Remane die van het dierenrijk. Typerend voor de specialisatie in het hedendaagse evolutieonderzoek is, dat de genetische zijde van dit probleem afzonderlijk voor planten en voor dieren besproken is. Een belangrijke bijdrage is die van Lorenz over psychologie (der dieren) en evolutie. Over de mens zal pas in een der volgende afleveringen gesproken worden.

Uit het bovenstaande volgt, dat het boek bestemd is voor biologen en anderen, die zich door serieuze studie op de hoogte willen stellen van de huidige stand van het natuurwetenschappelijk evolutieonderzoek. Over andere aspecten van dit vraagstuk (bijv. die, welke met de levensbeschouwing verband houden) wordt doelbewust niet gerept. Ook zuiver natuurwetenschappelijk bezien, is het eenzijdig; het geeft de neo-Darwinistische selectietheorie als de verklaring van de evolutie. Vele lezers zullen het met vele opvattingen niet eens zijn. Vaak leert men echter het meest van een betoog, waartegen men bezwaren heeft.

Dr. H. H. Kreutzer.